

Problematika korupcie a jej kultúrne aspekty na pozadí novej inštitucionálnej ekonomickej teórie ako jeden z faktorov vzniku krízových stavov¹

Dušan Steinhauser²

Problematics of Corruption and its Cultural Aspects of the New Institutional Economic Theory Background as a One Theory as a Factor of Crisis Conditions

Abstract

Article discusses informal, unethical institution - corruption in relation to cultural aspects. Binding was examined through regression and correlation analysis. Formal and informal institutions are subject to research by the new institutional economics. These include social ties, and customs. New institutional economics theory offers a comprehensive view of a theoretical basis for analysis of the issue. Influence of the environment on the decision of corrupt behaviour of individual shows the Schelling diagram.

Key words

New institutional economics, corruption, culture, Hofstede, Schelling diagram.

JEL Classification: B25, B52, C21, D73, E02, G35

Úvod

Súčasná hospodárska situácia odhalila mnoho zlyhaní, ktoré determinovali ekonomické poruchy ústiace do finančnej, hospodárskej a dlhovej krízy. Medzi ne patrí aj problematika korupcie, ktorú môžeme považovať na jednej strane ako dôsledok zhoršených ekonomických podmienok, na strane druhej, ako pôvodcu a ich akcelerátor. Nová inštitucionálna ekonomická teória poskytuje komplexný pohľad na ekonomickú realitu vrátane neetického správania jednotlivcov, alebo ich individuálne kultúrne charakteristiky. Článok sa logicky zaoberá teoretickými východiskami riešenej problematiky, neskôr korupciou a kultúrou. V závere druhej kapitoly mohli byť tieto tri celky analyzované pomocou korelačnej a regresnej analýzy, neskôr indukované závery.

1 Metodika práce

Pri spracovaní riešenej problematiky boli použité teoretické a empirické metódy spracovania vedeckej práce (bližšie Grančay, 2013). Konkrétne analýza bola aplikovaná

¹ Príspevok je súčasťou vedeckého výskumu v rámci projektu VEGA č. 1/1057/12 (KMO, Obchodná fakulta EU v Bratislave) *Riešenie dlhovej krízy v menovej (nie fiškálnej) únii a faktory budúceho prehlbovania krízy v Európe a na Slovensku.*

² Ing. Dušan Steinhauser, Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra medzinárodného obchodu, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, steinhauser.dusan@gmail.com

na 2. kapitolu, výsledky práce a diskusiu, pričom bol celok rozdelený na svoje podstatné prvky. Spolu s analýzou bolo vhodné použiť na ten istý úsek abstrakciu – oddelenie podstatných od nepodstatných javov. Dedukcia pomohla aplikovať teoretické východiská novej inštitucionálnej ekonomickej teórie na reálny základ. Záver bol formulovaný prostredníctvom metódy syntézy a indukcie – analyzované prvky boli zjednotené a zovšeobecnené. Indukciou boli spracované aj výsledky korelačnej a regresnej analýzy. Medzi empirické metódy patrí metóda pozorovania, merania, korelačnej a regresnej analýzy. Táto bola využitá na overenie predpokladu závislosti korupcie od kultúrnych charakteristík (regresná analýza bola vypočítaná prostredníctvom štatistickej kalkulačky CASIO fx-6300G, interpretovaná podľa štatistickej literatúry). Metóda porovnania bola použitá pri zostavení tabuľky 2. Teoretické východiská článku boli spracované pomocou odbornej tematickej literatúry (Liška a kol., Čaplánová, Lisý a kol., Okruhlica a ďalší). Interpretácia Schellingovho diagramu vychádza najmä od autorov Liška a kol.

Práca má za cieľ identifikovať, pomocou jednoduchej regresnej a korelačnej analýzy, závislosť a trend medzi korupciou a kultúrou, ako neformálnymi inštitúciami.

2 Výsledky a diskusia

Novú inštitucionálnu ekonomickú teóriu treba odlíšiť od inštitucionálnej, ako aj od neoklasickej ekonomickej teórie. Z oboch tento smer ekonomického myslenia vychádza, ale v niektorých parciálnych oblastiach kontrastujú. Ako hlavný smer v ekonomickej teórii môžeme označiť neoklasickú ekonomickú teóriu, ktorej hlavným predmetom záujmu sa stala problematika výrobných faktorov. Abstrahuje od inštitucionálneho prostredia, nákladov na zmenu vlastníctva k statku. Medzi predpoklady neoklasickej ekonómie patrí individualizmus jednotlivca, ktorý je neobmedzene racionálny. Disponuje dokonalými informáciami (Tab. 1). Naproti tomu inštitucionálna teória, alebo pôvodný americký inštitucionalizmus, rozvíjajúci sa od konca 19. storočia v prácach T. Veblena (sociálno-psychologický smer inštitucionalizmu) a J. R. Commonsa (právny prístup), reflektuje široké spektrum faktorov pôsobiacich na ekonomickú výkonnosť subjektov. Vo všeobecnosti sa inštitucionalizmus orientuje na praktické hospodárske problémy, uznáva, že jednotlivé inštitúcie sledujú rôznorodé ciele, inštitúcie sa vyvíjajú podľa vzoru Darwinovej evolučnej teórie a hlavným predmetom skúmania sú samotné inštitúcie. Tieto môžeme rozdeliť na formálne (podniky, štátne orgány a pod.) a neformálne inštitúcie (tradície, zvyky, stereotypy a pod.). Z tohto dôvodu môže inštitucionalizmus poskytnúť komplexnú základňu pre analýzu problematiky korupcie v rôznych súvislostiach, vrátane kultúrnych.

Nová inštitucionálna ekonómia sa rozvíja od 60. rokov 20. storočia. V literatúre sa označuje aj ako kontraktačná teória, podľa predmetu skúmania. Rozvíja teóriu verejnej voľby, teóriu hľadania renty, teóriu vlastníckych práv, teóriu ekonomických agentov a teóriu transakčných nákladov (Čaplánová, 2003 in Lisý, 2003).

„Transakčné náklady vznikajú v dôsledku transferu vlastníctva, všeobecnejšie povedané, v dôsledku transferu vlastníckych práv. ... vrátane nákladov na získanie potrebných informácií, nákladov na zabránenie podvodom a pod.“ (Čaplánová, 2003 in Lisý, 2003).

Ako predstaviteľov novej inštitucionálnej ekonómie môžeme označiť autorov (Liška a kol., 2011) R. H. Coase, D. C. North, A. A. Alchian, H. Demsetz, O. E. Williamson a ostatných. D. C. North definoval tzv. závislosť na trajektórii (ang. path dependence). Ak krajina vykazuje trend v hospodárskej výkonnosti – rast, pokles, alebo stagnáciu, tak možno predpokladať dlhodobé zotrvanie na tomto trende. Zlepšenie ekonomických výsledkov možno dosiahnuť komplexnou reformou inštitúcií na úrovni štátu. Avšak táto reforma si vyžaduje dlhšie časové obdobie na implementáciu a zmenu makroekonomických ukazovateľov (Liška a kol., 2011). Rozdiel medzi novou inštitucionálnou ekonómiou a neoklasickou ekonómiou zobrazuje tabuľka 1.

Praktická aplikácia danej problematiky je uplatnená v tvorbe pravidiel správy firmy, Corporate Governance. Správa firmy získala na význame najmä oddelením vlastníctva firmy od jej faktickej správy, ktorú vykonávajú profesionálni manažéri. Dané oddelenie týchto funkcií okrem výhod v podobe efektívnej koncentrácie a alokácie kapitálu so sebou prináša množstvo nevýhod. Medzi ne patrí možnosť vzniku oportunistu, ako krajnej formy sledovania vlastného záujmu, asymetria v informovanosti, morálny hazard a neúplné zmluvy (v praxi sú úplné zmluvy nedosiahnuteľné, pretože vlastník kapitálu by svojmu správcovi musel všetky aspekty správcovstva ukotviť do zmluvy. Neúplné zmluvy obsahujú popri rámcových pravidlách pre konanie manažéra aj rozhodnutia rezervované pre vlastníka kapitálu. Neúplné zmluvy zvyšujú riziko oportunistu zo strany správcu). Z pravidiel riadiace štruktúry firmy disponujú informáciami vo vyššej kvalite a kvantite. F. Okruhlica uvádza dôvody informačnej výhody manažéra (Okruhlica, 2013):

- Princípál, vlastník kapitálu, nepozná informačnú úroveň agenta.
- Princípál nie je schopný pozorovať všetky aktivity agenta.

V tejto súvislosti sa aj v súkromnej sfére môže objaviť negatívny jav korupcie, ktorý je najčastejšie spájaný so správou verejných statkov. Pojem korupcia je odlišný od klientelizmu: „*Kým korupcia predstavuje získavanie neoprávnených výhod, klientelizmus spôsobuje neoprávnené zvýhodňovanie jednej skupiny pred ostatnými. Vytvára nesmierné vysoké transakčné náklady v ekonomike.*“ (Okruhlica, 2013). Problematiku korupcie bližšie charakterizujeme v podkapitole 2.1.

Tab. 1 Rozdiel medzi novou inštitucionálnou a neoklasickou ekonómiou

Nová inštitucionálna ekonómia	Neoklasická ekonómia
Metodologický individualizmus	Metodologický individualizmus
Človek zmluvných vzťahov	Človek ekonomický
Obmedzená racionalita	Neobmedzená racionalita
Oportunizmus	Vlastný záujem
Neistota	Istota
Asymetrická informácia	Plná informovanosť
Transakčné náklady	Nulové náklady na transakciu

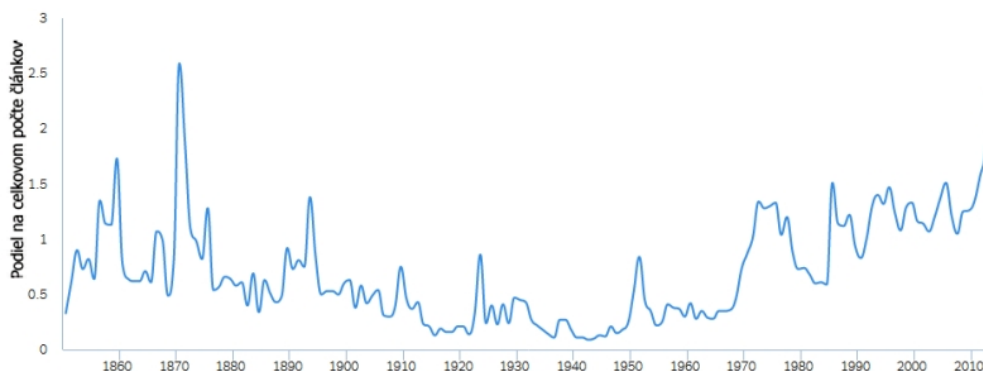
Zdroj: Liška a kol., 2011

2.1 Korupcia

G. Šipoš ilustruje dosah korupcie prostredníctvom štatistického merania podielu článkov, ktoré obsahujú termín korupcia na celkovom počte článkov uverejnených

denníkom New York Times (Graf 1). „Najviac sa o korupcii v týchto novinách písalo v časoch "divokého kapitalizmu" koncom 19. storočia a potom za ostatných desať rokov.“ (Šipoš, 2014). Nová inštitucionálna ekonómia poskytuje komplexný pohľad na problematiku korupcie. V tomto zmysle možno problém analyzovať v širších súvislostiach. Frekvencia výskytu, ako aj výška korupcie v danej spoločenskej jednotke je závislá od celkového prístupu ostatných príslušníkov tejto skupiny ku korupcii. „... predpokladaná ziskovosť z účasti na korupčných transakciách, v porovnaní s neúčastou na nich, závisí na počte ostatných ľudí, ktorí sa na transakciách podieľajú.“ (Liška a kol., 2011).

Graf 1 Podiel článkov obsahujúcich heslo korupcia v denníku New York Times

Zdroj: New York Times, 2014

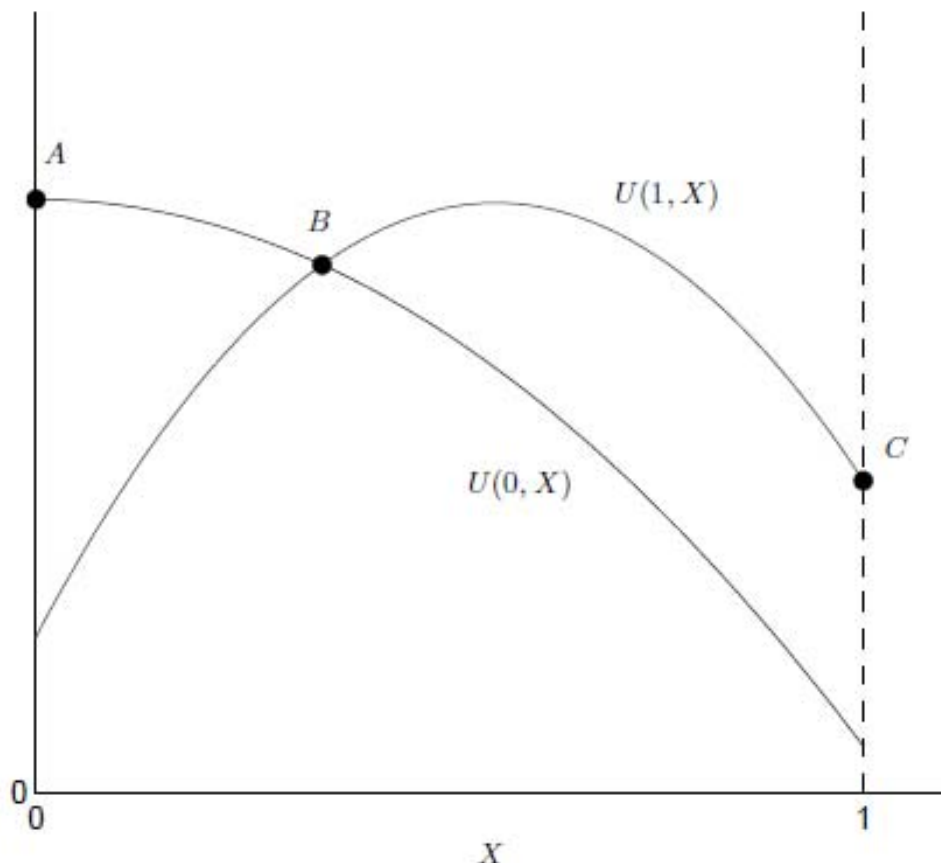
Schellingov diagram (Schilling, 1998) - (Graf 2) zobrazuje rovnováhu subjektu v interakcii s nekorupčným, respektíve korupčným spoločenským prostredím a vysvetľuje rozličnú mieru korupcie v podobných sociálnych skupinách, na ktoré pôsobia rovnaké formálne a neformálne normy v podobe kultúry, alebo právnych noriem.

Na horizontálnej osi je počet skorumpovaných príslušníkov uzatvorenej sociálnej skupiny, napríklad orgánu štátnej správy, prostredníctvom uzatvoreného intervalu od 0 (žiadny člen skupiny nie je skorumpovaný) do 1 (všetci členovia skupiny sú skorumpovaní). Vertikálna os zobrazuje výšku výnosu jednotlivca. Diagram zobrazuje výhradne dva typy rozhodovateľov. Funkcia $U(0,X)$ predstavuje zisk neskorumpovaného rozhodovateľa, pričom ostáva neskorumpovaný, aj keby všetci ostatní členovia skupiny brali úplatky. Neskorumpovaný úradník má najväčší spoločenský zisk v bode A, v neskorumpovanom prostredí. Rastom miery korupcie sa jeho spoločenský zisk znižuje. Funkcia $U(1,X)$ zobrazuje výnos skorumpovaného úradníka, ktorý berie úplatky aj za situácie, keď žiadny iný príslušník skupiny nie je úplatný. Avšak za takýchto podmienok sú úplatky zriedkavé a ich výška nízka. Preto dosahuje nečestný rozhodovateľ najnižší zisk v bode $x = 0$. Mierou korupcie sa jeho zisk zvyšuje, až dosiahne svoje maximum, ktoré závisí od nasledujúcich faktorov (Liška a kol., 2011):

- Korupčné prostredie tlmí individuálne výčitky svedomia.
- S rastúcou mierou korupcie sa znižuje riziko poškodenia dobrého mena zúčastnených strán.
- V skorumpovanom prostredí sa znižuje riziko odhalenia korupcie.

Nasleduje pokles miery výnosu nečestného úradníka, pretože vysoká kvantita úplatkov determinuje pokles ich výšky. Na diagrame sa nachádzajú tri body rovnováhy, A, B, C, pričom len body A a C sú stabilné. To znamená, že úradníci sú v stave, kedy nemusia meniť svoju pozíciu (Liška, 2011). Rovnováha v bode B má tendenciu na posun do bodu A, alebo B. Smer posunu k neskorumpovanej, alebo skorumpovanej sociálnej skupine, závisí od východiskovej pozície tejto skupiny. Ak spoločnosť začala na bode vľavo od bodu B, konverguje k $x = 0$, naopak k $x = 1$.

Graf 2 Schellingov diagram

Zdroj: Caulkins, 2011, s. 6

V záujme naplnenia cieľa tohto článku je vhodné analyzovať problematiku kultúry a jej teoretické aspekty.

2.2 Teoretické základy kultúry

„Z perspektívy zorného uhla novej inštitucionálnej ekonómie môžeme korupčné správanie vymedziť ako odchýlku od formálnych pravidiel. Tam, kde je korupcia silno zakorenená zvykom, či tradíciou, patrí tento spôsob správania k širokej sieti neetických neformálnych inštitúcií.“ (Liška a kol., 2011). Medzi neformálne inštitúcie, ktoré sú

predmetom skúmania novej inštitucionálnej ekonomickej teórie, patria aj kultúrne aspekty ľudského správania. *"Kultúra je kolektívne programovanie mysle, ktoré rozlišuje medzi členmi jednej skupiny alebo kategórie ľudí od druhých."* (Geert-Hofstede.com, 2014). E. Delgadová uvádza štruktúru kultúry pomocou piatich kategórií kultúrnych foriem (Delgadová, 2011): (1.) Symboly (predmety, prostredie, inštitúcie ...); (2.) Jazyk (slang, gestá, znaky, piesne, humor, ...), (3.) Histórie (mýty ...), (4.) Aktivity (rituály, zvyky, mravné a právne normy, ...), (5.) Hypotézy (zastávané hodnoty, názory a myšlienky, ...).

Podľa P. Knapika má na formovanie osobnosti podstatný vplyv výchova detí určitým špecifickým spôsobom. Takýmto spôsobom dochádza ku kultúrnej diferenciacii. *"Výsledkom kultúrno-spezifických výchovných zvyklostí je potom súbor charakterových typov osobností príslušníkov určitej spoločnosti, ktorý je pre danú spoločnosť do značnej miery typický."* (Knapik, 2010).

Kultúrne charakteristiky sme vyjadrili prostredníctvom Hofstedeho prístupu, ktorý pracuje s 6 dimenziami (Geert-Hofstede.com, 2014; Knapik & Zorkóciová, 2006): (1.) Vzťah k autorite (pozn. preklad autora vzdialenosť od moci); (2.) Miera individualizmu – kolektivismu; (3.) Koncepcia maskulinity a feminity; (4.) Vzťah k neistote; (5.) Dlhodobá - krátkodobá orientácia; (6.) Zhovievavosť vs. rezervovanosť (pozn. vlastný preklad autora). Dimenzia vzdialenosť od moci vyjadruje mieru akceptácie silnej hierarchickej štruktúry v rámci spoločnosti. Ekonomiky s vysokou mierou vzdialenosti vykazujú zvyčajne nerovnomerne rozdelené bohatstvo medzi svojich členov a rozdiely medzi spoločenskými vrstvami. Takisto je pozorovaná vyššia miera úcty k autorite. Individualistická spoločnosť oceňuje úspech a iniciatívu jednotlivca, ktorý sa snaží chrániť a pozdvihnúť seba a vlastnú rodinu. Naproti tomu spoločnosť s kolektivistickými znakmi prejavuje záujem aj o širší okruh rodiny a spoločenstva. Maskulíne spoločnosti sa prikláňajú k tradičnej úlohe muža v spoločnosti. V týchto kultúrach sa stretávame často so značnými rozdielmi medzi pohlaviami. Dominantné hodnoty sú úspech, peniaze, súperenie (Delgadová, 2011).

Pre komplexné pochopenie rozpracovanej problematiky budeme v nasledujúcej podkapitole prostredníctvom štatistických metód analyzovať väzbu a trend medzi kultúrou a korupciou, ako aj indukovať závery.

2.3 Analýza väzby medzi kultúrnymi charakteristikami a vnímaním korupcie

Na pozadí novej inštitucionálnej ekonomickej teórie môžeme analyzovať súvislosť medzi korupciou a kultúrnymi charakteristikami (neformálne, neetické inštitúcie). Pre naše potreby sme vybrali prvé tri kultúrne dimenzie podľa Hofstedeho, ktoré zobrazuje tabuľka 2 spolu s vnímaním korupcie podľa spoločnosti Ipsos, ktorá vypracovala prieskum pre spoločnosť EY (Ernst & Young). Prieskum sa uskutočnil v časovom intervale od novembra 2013 do februára 2014 na základe 2719 telefonických, alebo osobných rozhovorov s manažmentom veľkých spoločností 59 krajín sveta v miestnom jazyku (približne 50 respondentov v každom štáte, celkový počet respondentov 2658). Skúmaná vzorka je z štatistického hľadiska v jednotlivých štátoch nízka, a preto môžeme hovoriť o prieskume, z hľadiska štruktúry sa prieskumu zúčastnili pracovníci na vrcholných pozíciách riadenia. Tabuľka 2 obsahuje odpoveď na otázku, pričom respondenti vyjadrili kladné, alebo záporné stanovisko: *"Platí nasledujúce tvrdenie pre štát, v kto-*

rom pôsobíte? Korupcia je v našom štáte v podnikateľskej sfére značne rozšírená." (Merhefková, Z. & EY, 2014). Krajina s najvyššou mierou vnímania korupcie je podľa prieskumu Nigéria, kde až 88 % respondentov odpovedalo na otázku kladne. Na opačnom spektre, krajiny s najnižšie vnímanou korupciou, je Rakúsko, Fínsko a Dánsko. V Slovenskej republike je korupcia vnímaná na 56 %, pričom svetový priemer je na úrovni 38 %.

Pokiaľ ide o Slovenskú republiku, spoločnosť v tlačovej správe priniesla detailnejšie informácie o stave neetických obchodných praktík. Až 52 % slovenských manažérov, ktorí boli dopytovaní, sú pripravení vynaložiť neprimerane vysoké náklady na reprezentáciu (celosvetovo 29 %). V miere tolerancie finančných úplatkov obsadilo Slovensko deviate miesto (26 % miera tolerancie). Prieskum zacielil na úzku skupinu generálnych riaditeľov, z ktorých celosvetovo až 21 % priznalo, že boli požiadaní o úplatok.

Slovenské spoločnosti zaošávajú v korupčnej prevencii, vrátane forenznej analýzy podniku pred spojením, alebo splynutím (Merhefková & EY, 2014):

- 35 % slovenských firiem neimplementovalo, ani nepripravovalo protikorupčné pravidlá.
- V USA 96 % spoločností má zavedenú protikorupčnú linku, v Slovenskej republike len v 18 % miere.

Tab. 2 Vnímanie korupcie merané v percentách (%) od novembra 2013 do februára 2014 a vybrané kultúrne dimenzie podľa Hofstedeho vyjadrené v bodoch

Štát	Odpoveď na otázku		Hofstedeho kritériá		
	platí	neplatí	Odstup od moci	Individualizmus	Maskulinita
Nigéria	88	12	80	30	60
Keňa	87	10	70	25	60
Juhoafrická republika	78	20	49	65	63
Grécko	72	24	60	35	57
Namíbia	72	22	65	30	40
Kolumbia	71	25	67	13	64
Brazília	70	30	69	38	49
Česká republika	69	16	57	58	57
Taliansko	69	20	50	76	70
India	67	27	77	48	56
Slovinsko	66	16	71	27	19
Argentína	64	32	49	46	56
Mexiko	64	36	81	30	69
Chorvátsko	64	18	73	33	40
Maďarsko	62	13	46	80	88
Srbsko	60	28	86	25	43
Ukrajina	60	12	-	-	-

Indonézia	56	30	78	14	46
Slovensko	56	10	100	52	100
Filipíny	54	30	94	32	64
Stredný východ	52	44	-	-	-
Rusko	48	26	93	39	36
Malajzia	46	40	100	26	50
Rumunsko	46	32	90	30	42
Turecko	42	44	66	37	45
Celkový priemer	38	51	-	-	-
Čile	37	57	63	23	28
Pobaltské štáty	34	47	-	-	-
Vietnam	32	60	70	20	40
Portugalsko	32	44	63	27	31
Španielsko	28	56	57	51	42
Saudská Arábia	26	16	95	25	60
Čína	24	64	80	20	66
USA	22	68	40	91	62
Kanada	20	78	39	80	52
Singapur	20	80	74	20	48
Veľká Británia	18	70	35	89	66
Hongkong	16	78	68	25	57
Írsko	16	76	28	70	68
Nórsko	14	82	31	69	8
Poľsko	14	56	68	60	64
Francúzsko	12	82	68	71	43
Luxembursko	8	76	40	60	50
Austrália	8	80	36	90	61
Japonsko	6	88	54	46	95
Nemecko	6	92	35	67	66
Holandsko	6	86	38	80	14
Švédsko	6	92	31	71	5
Belgicko	6	84	65	75	54
Južná Kórea	6	86	60	18	39
Švajčiarsko	4	94	34	68	70
Rakúsko	2	94	11	55	79
Fínsko	2	96	33	63	26
Dánsko	2	96	18	74	16

Zdroj: Merhefková & EY, 2014, Geert-Hofstede.com, 2014

Pri analýze väzby medzi vnímaním korupcie a vybranými kultúrnymi dimenziami bola použitá metóda regresnej a korelačnej analýzy. Predpokladali sme, že existuje

priama väzba medzi vysokou mierou vnímania korupcie a vysokým indexom „Vzdialenosť od moci“, „Individualizmus“ a „Maskulinita“.

Ako bolo spomenuté v prvej kapitole - výpočty boli získané pomocou štatistickej vedeckej kalkulačky CASIO fx-6300G a výsledky (tabuľka 3) boli interpretované na základe štatistickej literatúry (je uvedená v Zozname bibliografických odkazov). Konštanta, alebo lokujúca konštanta uvádza hodnotu závisle premennej (konkrétnej kultúrnej dimenzie) pri nulovej hodnote miery korupcie (nezávisle premenná). Korelačný koeficient uvádza silu väzby medzi nezávisle a závisle premennými hodnotami. Jeho výsledok je v intervale 1 (priama závislosť) až -1 (nepriama závislosť). Čím sa výsledná hodnota blíži k svojim hraničným hodnotám, tým je závislosť silnejšia.

Predpoklad (tabuľka 3) stredne silnej priamej závislosti medzi vnímanou mierou korupcie a kultúrnou dimenziou sa potvrdil v prípade dimenzie „Vzdialenosť od moci“. Ak by myslená ekonomika dosiahla nulovú mieru vnímania korupcie, teoreticky by v tomto indexe dosiahla hodnotu po zaokrúhlení 44. Ak by miera vnímanej korupcie v inej ekonomike dosiahla 100 % úroveň, dimenzia „Vzdialenosť od moci“ by teoreticky dosiahla úroveň 87 bodov zo 100. V prípade dimenzie „Individualizmus“ a „Maskulinita“ regresný koeficient nedokázal silnú závislosť.

Tab. 3 Vzťah medzi vnímaním korupcie a vybranými kultúrnymi dimenziami podľa Hofstedeho

Dimenzia	Konštanta	Regresný koeficient	Korelačný koeficient
Vzdialenosť od moci	44,27	0,425	0,53
Individualizmus	61,8	-0,37	-0,434
Maskulinita	46,91	0,13	0,17

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Problematika korupcie je závislá od mnohých faktorov, medzi ktoré patria aj sociálne väzby medzi príslušníkmi jednej skupiny, ako aj medzi skupinami, ale aj kultúra. Potrebný komplexný prístup k riešeniu problematiky ponúka teoretická základňa inštitucionálnej, ale hlavne novej inštitucionálnej ekonomickej teórie.

Nízka miera korupcie v ekonomike prispieva k efektívnemu fungovaniu hospodárskeho systému, je eliminované riziko vzniku oportunistu pri uzatvorených neúplných zmluvách a informačnej asymetrii medzi vlastníkom kapitálu a jeho správcom.

Rôznu mieru korupcie v podobných organizáciách, napríklad podnikové útvary, alebo orgány štátnej správy, možno vysvetliť pomocou Schellingovho diagramu, ktorý zobrazuje dve stabilné a jednu nestabilnú rovnováhu.

Väzbu a vzťah medzi mierou vnímanej korupcie a kultúrnymi charakteristikami, ktoré boli vyjadrené dimenziami Hofstedeho prístupu, sme sa pokúsili vysvetliť prostredníctvom regresnej a korelačnej analýzy. Výsledkom analýzy bola dokázaná stred-

ne silná väzba medzi vnímanou mierou korupcie a indexom kultúrnej dimenzie „Vzdialenosť od moci“.

Úvahu D. C. Northa o závislosti od nastúpenej trajektórie môžeme analogicky použiť aj na vzťah medzi kultúrnymi ukazovateľmi a vnímanou mierou korupcie. Kultúra odlišuje svojimi špecifickými charakteristikami a vnútornou štruktúrou jednotlivé národy. Istá miera tejto väzby dokazuje komplexnú a zložitú povahu problematiky korupcie v spoločnosti.

Zoznam bibliografických odkazov

- Caulkins, J. P. a kol. (2011, October). *A Dynamic Analysis of Schelling's Binary Corruption Model : A Competitive Equilibrium Approach*. Retrieved August 23, from http://orcos.tuwien.ac.at/fileadmin/t/orcos/Research_Reports/2011-10.pdf
- Čaplánová, A. (2003). Kontraktačné (nové inštitucionálne) teórie. In LISÝ, J. a kol.: *Dejiny ekonomických teórií*. Bratislava: IURA Edition.
- Delgadová, E. (2011). Kultúra a komunikácia. Teoretické východiská a vymedzenie pojmov. In: Kultúrna pluralita, univerzalizmus, interkultúrna komunikácia, interkultúrne kompetencie : Monografický zborník-grantový projekt VEGA 1/0561/08. Retrieved August 28, 2014, from http://www.academia.edu/2604847/Kultura_a_komunikacia_Teoreticke_vymedzenie_pojmov
- Geert-Hofstede.com (2014). *Country Comparison*. Retrieved August 21, 2014, from <http://geert-hofstede.com/countries.html>
- Geert-Hofstede.com (2014). *Dimensions*. Retrieved August 26, 2014, from <http://geert-hofstede.com/dimensions.html>
- Geert-Hofstede.com (2014). National cultural dimensions. Retrieved August 26, 2014, from <http://geert-hofstede.com/national-culture.html>
- Grančay, M. (2013). *Nová metodika tvorby písomných prác*. Bratislava: Ekonóm.
- Knapik, P. (2010). *Obchodné rokovanie I*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.
- Knapik, P., & Zorkóciová, O. (2006). *Vplyv kultúrnych odlišností na obchod a rokovanie v medzinárodnom obchode*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.
- Lisý, J. a kol. (2011). *Ekonomía*. Bratislava: IURA Edition.
- Liška, V., Sluková, K., Volejníková, J., & Sojka, M. (2011). *Institucionální ekonomie*. Příbram: Professional Publishing.
- Merhefková, Z. & EY (2014). *Slováci sú na poprednom mieste spomedzi krajín s vysokou toleranciou neetických obchodných praktík : tlačová správa*. Retrieved August 21, 2014, from [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/2014_Global_Fraud_Survey_SK/\\$FILE/12.6.2014_EY%20Global%20Fraud%20Survey%20prieskum%202014%20tlacova%20sprava_SK.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/2014_Global_Fraud_Survey_SK/$FILE/12.6.2014_EY%20Global%20Fraud%20Survey%20prieskum%202014%20tlacova%20sprava_SK.pdf)
- New York Times. *Chronicle*. Retrieved August 25, 2014, from <http://chronicle.nytlabs.com/?keyword=corruption>

- Okruhlica, F. (2013). *Vlastnícka správa spoločnosti (Corporate Governance)*. Bratislava: IURA Edition.
- Schilling, D. (1998). *Ökonomische Analyse der Wirkung und Bekämpfung von Korruption : Diplomarbeit*. Retrieved August 28, 2014, from http://books.google.sk/books?id=uvp9AQAAQBAJ&dq=schelling+diagram+korrupcion&hl=sk&source=gbs_navlinks_s
- Sodomová, E. a kol. (1998). *Štatistika : Modul A*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.
- Šipoš, G. (2014, August). *Čo je väčším problémom sveta - chudoba, vojna alebo korupcia?*. Retrieved August 25, 2014, from <http://transparency.blog.sme.sk/c/363298/co-je-vacsim-problemom-sveta-chudoba-vojna-alebo-korupcia.html>
- Wikipedia.sk. *Bravaisov-Pearsonov korelačný koeficient*. Retrieved August 28, 2014, from http://sk.wikipedia.org/wiki/Pearsonov_korela%C4%8Dn%C3%BD_koeficient